

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Terbeeksestraat 73A

Hoogstraten, Antwerpen

2025^E257

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Merlijn De Baene

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2025

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	9
1.2.1 Landschappelijk kader	9
1.2.2 Historisch kader	14
1.2.3 Archeologisch kader	23
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	27
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant herinrichting van een agrarisch bedrijf in Meer, deelgemeente van Hoogstraten, provincie Antwerpen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 49 635 m², de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 13 660 m².

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als agrarisch gebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 5000 m² bedraagt.

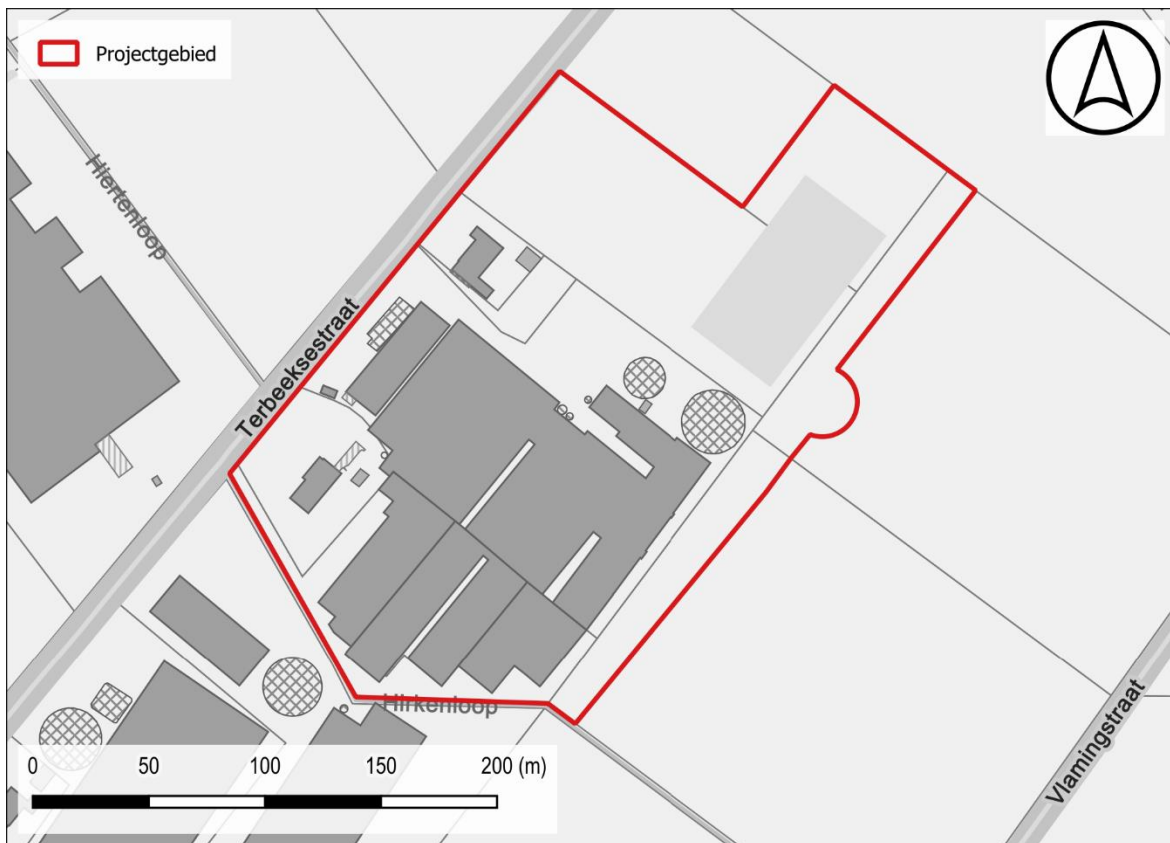
RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

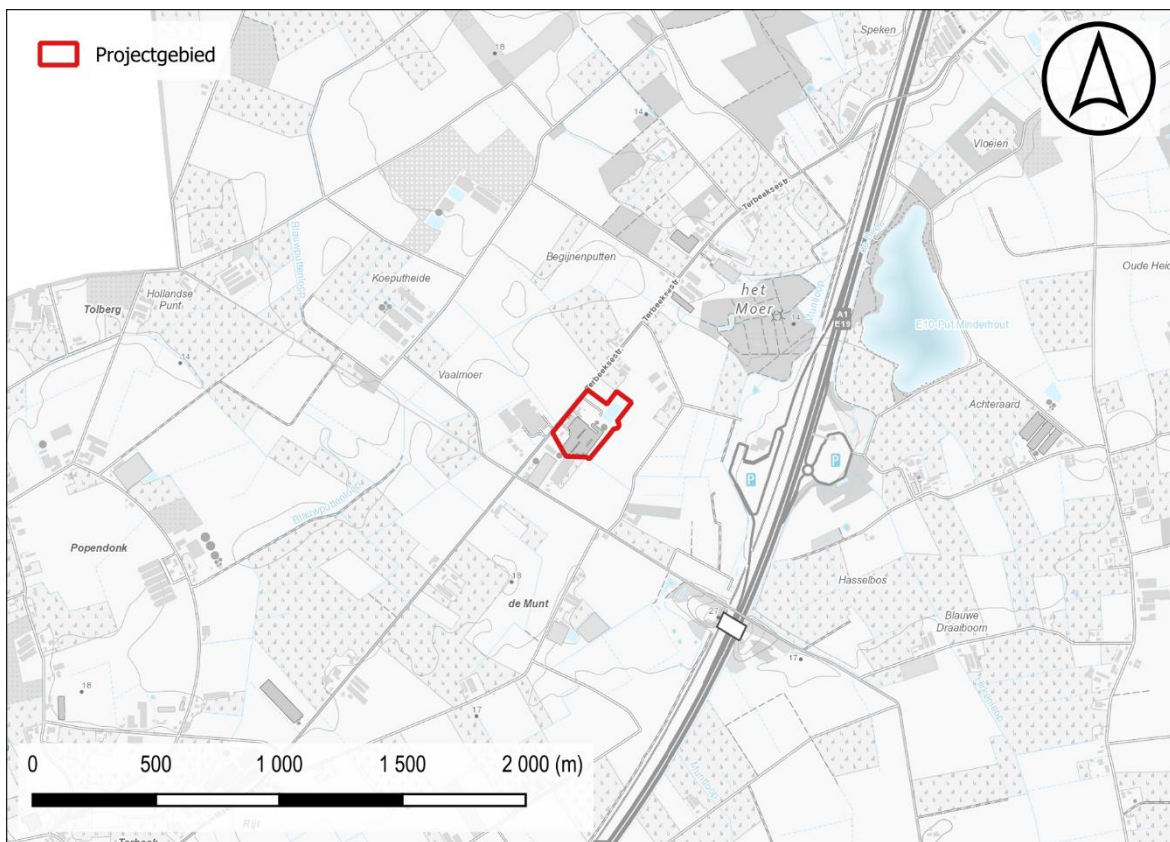
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2025 ^F 257	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 172350	Y ₁ : 234407
	X ₂ : 172856	Y ₂ : 234768
KADASTER	Hoogstraten afdeling 3, Meer, Sectie D, Nummers 843T, 843B2, 843W, 843C2, 843A2, 843D2, 843 ^F 2, 842A, 841, 840, 845A	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4 en 5	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

---

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen langs de Terbeeksestraat en ten westen van de E19 in Meer, deelgemeente van Hoogstraten. Meer is een gemeente in de Antwerpse Noorderkempen, ten noordwesten van Hoogstraten en strekt zich uit tot het meest noordelijke punt van België. Het grenst aan Meerle (ten oosten), Minderhout (zuiden, zuidoosten), Loenhout (zuidwesten) en aan het Nederlandse Zundert (ten westen), Rijsbergen en Nieuw-Ginneken (ten noorden).

Het centrum van Meer is gelegen op ca. 3900 m ten noordoosten, het centrum van Hoogstraten ligt op ca. 5100 m ten zuidoosten van het projectgebied.

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 *Geplande bodemingrepen*

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 49 635 m², de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 13 660 m². Op heden is het projectgebied grotendeels in gebruik als boerderij. Enkel aan (noord)oostelijke zijde zijn er nog zones waar geen verharding, bebouwing of andere infrastructuur werd ingepland.

De initiatiefnemer plant herinrichting van een agrarisch bedrijf in Meer, deelgemeente van Hoogstraten, provincie Antwerpen. In eerste instantie wordt een deel van de bestaande varkensstallen (5 stallen, gezamenlijk ca. 8452 m²) gesloopt. De huidige stallen zijn onderkelder met een mestkelder. Vervolgens worden er twee kraamstallen en één biggenstal gerealiseerd. Het gaat om ca. 7993 m² aan nieuwe stallen. De kraamstallen worden voorzien van een mestkelder tot op ca. 150 cm-mv met een centraal luchtkanaal tot ca. 240 cm-mv. ook de Biggenstal wordt voorzien van een mestkelder/luchtkanaal. Bij deze stal reikt de kelder over het volledige grondplan tot een diepte van ca. 150 cm-mv.

Aansluitend aan deze nieuwe stallen alsook aan twee bestaande stallen worden biobedden aangelegd. In totaal gaat het om ca. 1562 m². Hiervoor dient men rekening te houden met een bodemingreep van ca. 50 cm-mv.

Verder worden een drietal zaken gepland in het kader van watervoorzieningen. Het gaat om een nieuwe infiltratievoorziening in noordoostelijke hoek, het plaatsen van een cilindervormig waterbassin (ca. 381 m²) en de heraanleg van een gracht. Het waterbassin wordt gerealiseerd in ophoging. De infiltratiezone bedraagt ca. 910 m² en reikt tot ca. 70 cm-mv. De heraanleg van de gracht beslaat ca. 145 m². Hier moet men ook rekening houden met een bodemingreep van ca. 70 cm-mv.

Tot slot wordt er ook nieuwe verharding (ca. 1419 m²) voorzien, alsook een laadkaai (ca. 209 m²) ten noordoosten van de nieuwe biggenstal. Voor beide zaken dient men rekening te houden met een bodemingreep van ca. 50 cm-mv.

Figuur 4: Opzet initiatiefnemer sloop t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

Figuur 5: Opzet initiatiefnemer sloop t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

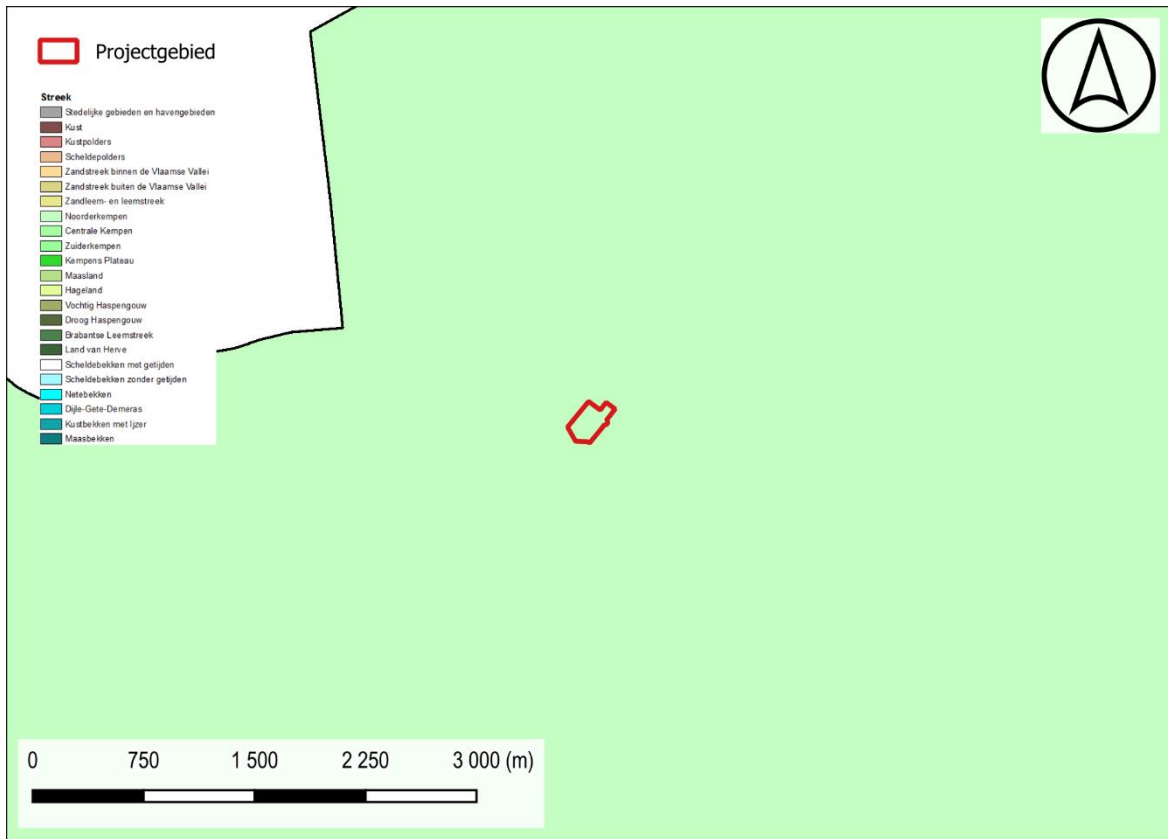
Meer is gelegen in de Noorderkempen ten noorden van Antwerpen. Het plangebied bevindt zich ten zuidwesten van het dorpscentrum. De omgeving van het onderzoeksgebied wordt voornamelijk bepaald door de loop van de Mark in het oosten en de Kleine Aa en hun vele zijtakken. Het plangebied wordt omringd door meerdere waterlopen met antropogeen karakter.

Het lokaal hoogtemodel situeert het projectgebied op een hoogte van **ca. 15.8 tot 18.6 + m TAW**. Op het DHMV is echter te zien dat er reeds maaiveldwijzigingen hebben plaatsgevonden in functie van de huidige infrastructuur. De omvang van deze maaiveldwijzigingen of de impact op de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed is op basis van de beschikbare gegevens niet met zekerheid te bepalen.

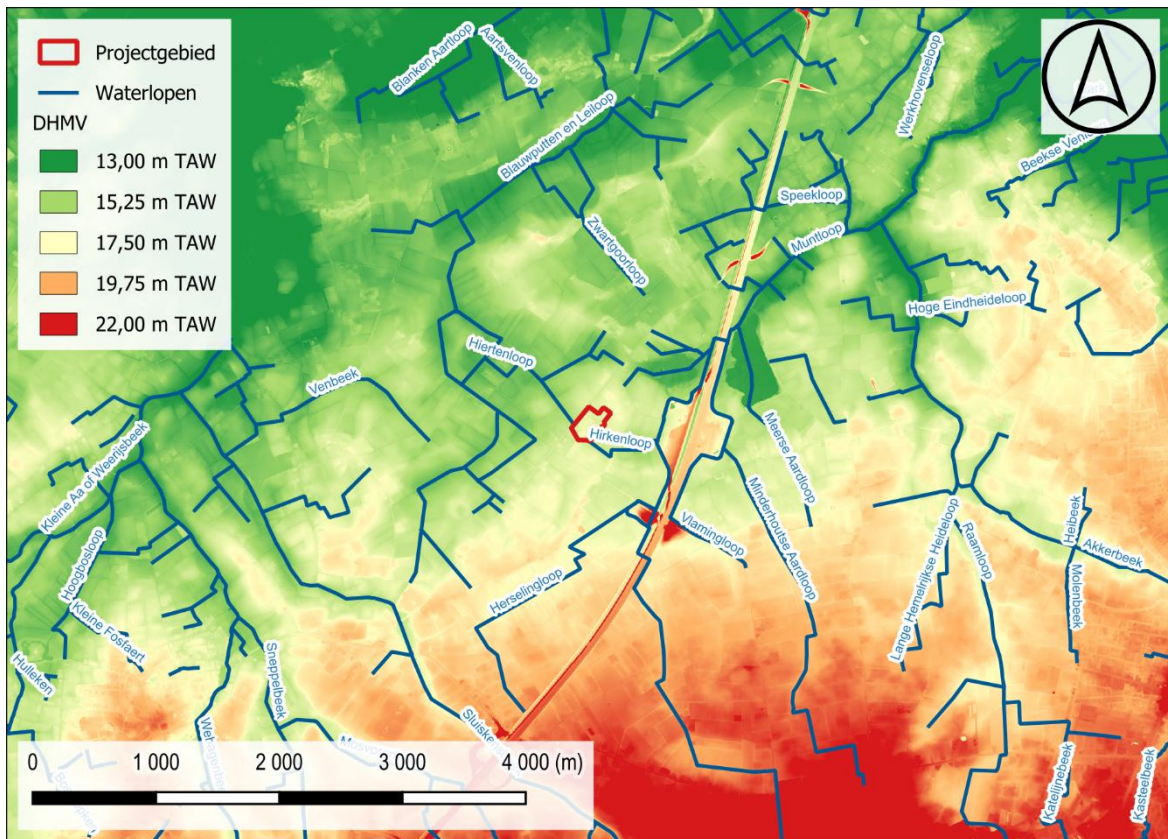
Het projectgebied wordt op de Tertiairgeologische kaart weergegeven ter hoogte van de **Merksplas Formatie**. De formatie is opgebouwd uit matig grof tot grof zand dat door, vermoedelijk, de Rijn werd aangevoerd en in een estuarien milieu werd afgezet tijdens het laat-Plioceen (3.6-2.58 Ma) tot de overgang naar het Pleistoceen. De formatie kan met een dikte tot 15 à 25 m voorkomen en dagzoomt in het midden van de Noorderkempen. Van boven naar onder (jong naar oud) wordt de Formatie van Merksplas onderverdeelt in Lid A en Lid B. **Lid A** bestaat uit grijskleurig matig grof tot grof zand waarin dunne klei-intercalaties kunnen voorkomen. Het sediment is kwartsrijk, glimmerhoudend en kan gerolde houtfragmenten of veenresten bevatten.

Het Quartair **Type 22** bestaat uit een basis van getijdenafzettingen van het vroeg-Pleistoceen (overgang van Plioceen naar Pleistoceen). Onderaan de afzettingen kunnen mogelijke intercalaties van fluviatiele sedimenten aanwezig zijn, bovenaan kunnen intercalaties van zowel fluviatiele als eolische afzettingen waargenomen worden. De top van dit type bestaat uit eolische afzettingen van het Weischseliaan (laat-Pleistoceen) tot mogelijk vroeg-Holoceen die zijn opgebouwd uit zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen. Tevens worden er mogelijke hellingsafzettingen van het Quartair verwacht.

De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied een matig tot sterk natte zandbodem weer waarbij delen van het bodemprofiel bewaard kunnen zijn. De omgeving die wordt doorsneden door een veelvoud aan kleinere waterlopen moet ongetwijfeld aantrekkelijk geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. De schralere, natte zandgronden waren waarschijnlijk wel minder geschikt voor akkerbouw of permanente bewoning. Dit sluit uiteraard pastorale of subsistentieactiviteiten niet uit.

Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

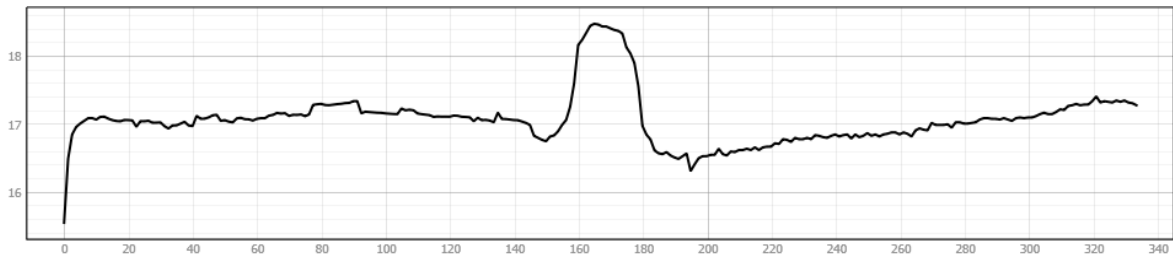
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

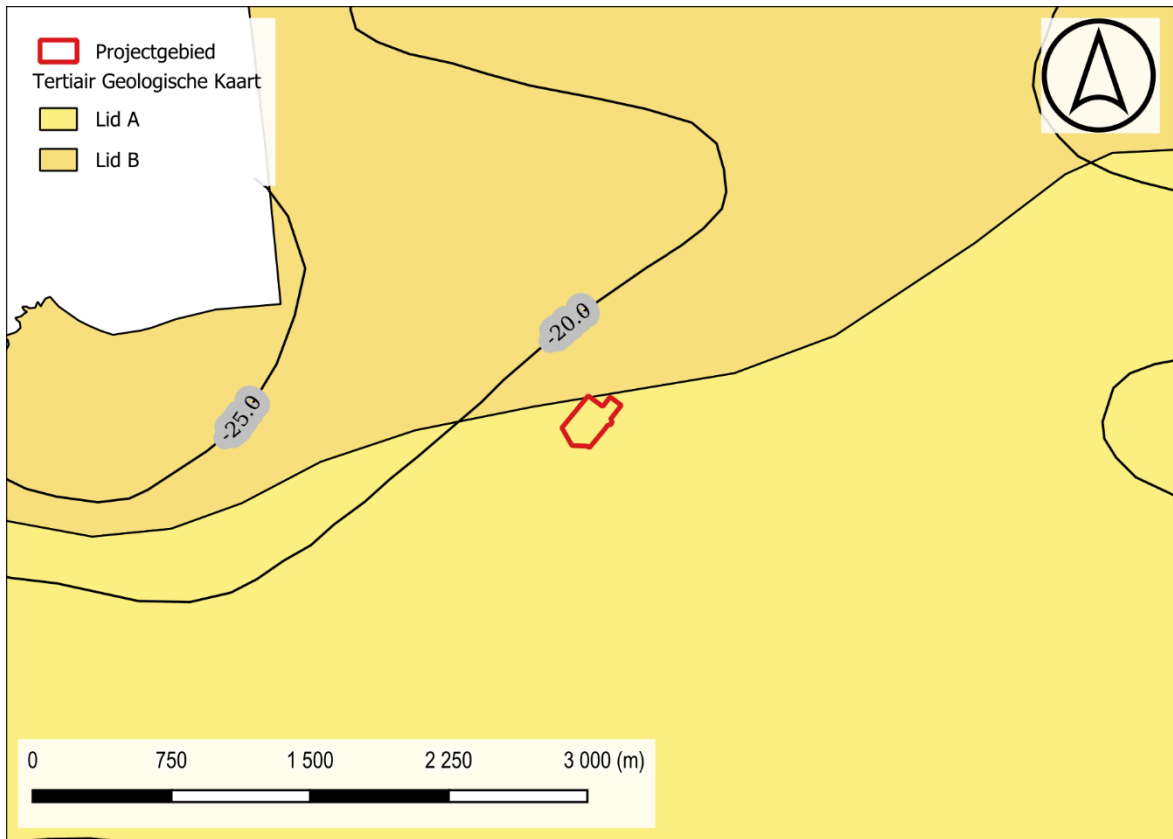
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

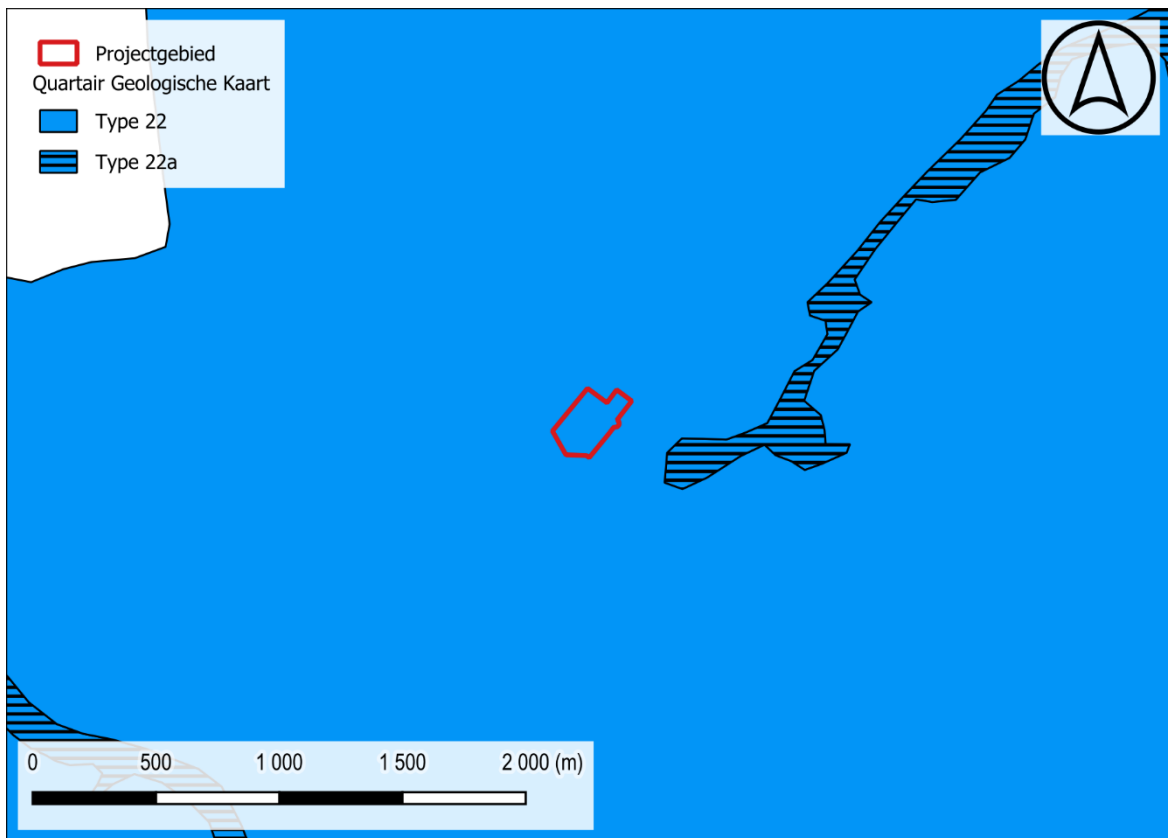
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

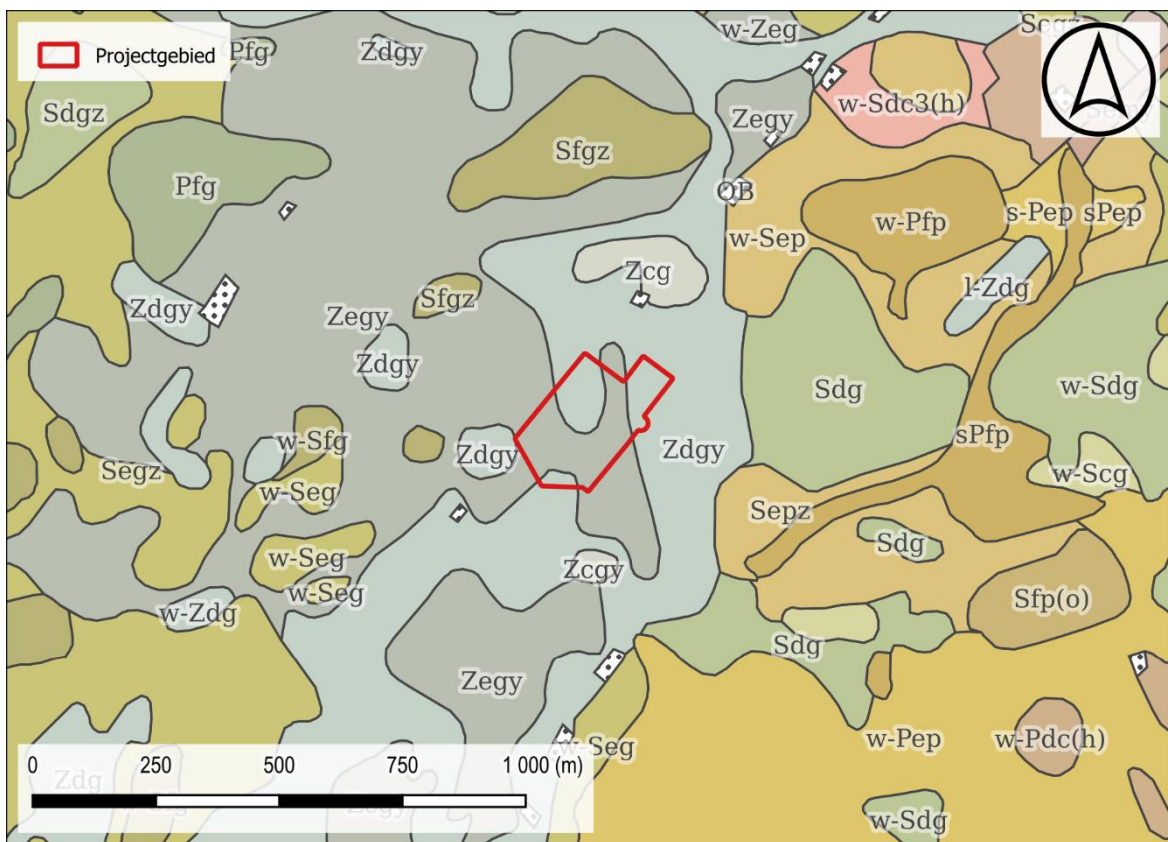
Figuur 10: Hoogteverloop ZW-NO

Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

I. Meer

De schrijfwijze van de naam wisselde in de loop der tijd van *Mera*, *Mere* (1200), *Merenam*, *Meere* (1496, 1526), *Meir(e)* (vierde kwart 18de eeuw - eerste kwart 19de eeuw, eerste kwart 20ste eeuw) tot het huidige *Meer* (1836). De betekenis duidt op een waterrijk gebied, een moerassige laagte. Een verwijzing hiernaar is niet alleen de Mark, maar ook het ongewoon aantal beken en lopen die vermoedelijk van nut geweest zijn bij het droogleggen en het vruchtbaar maken van het gebied, zie De Beek, de Raamloop, Blauwputtenloop, Blankenaartloop, Moerkensloop, Meerloop, Wouwerloop, Leilooop, Witvenloop...

Ten zuiden van de John Lijzenstraat, in het natuurgebied de Meirberg en de aanpalende zone langs de Kettingdreef, het Groot Meir, gebeurden belangrijke archeologische ontdekkingen. De Meirberg vormt een laatste overblijfsel van de fossiele zandruggen die materiële getuigen bevatten van de prehistorische mens onder meer vuurstenen werktuigen, houtskoolconcentraties,... De opgegraven en bestudeerde neolithische Tjongervindplaats, bestaande uit drie sites, getuigt van menselijke activiteit in het mesolithicum of de midden steentijd (15000-3500 voor Christus). Een oppervlakteprospectie heeft aangetoond dat de bodem van het terrein nog meerdere sites bevat. Op het gehucht Hoogeind, in de nabije omgeving van Gaarshof nummer 3 werden paalsporen gevonden van een nederzetting uit de ijzertijd; sporadisch gevonden vertrappelde scherven in dezelfde regio verwijzen naar het La Tène-tijdperk (470-57 voor Christus). Zeker is dat vanaf de Merovingische periode (5de - 10de eeuw) het Hoogeind in Meer opnieuw bewoond werd: bij uitzavelingswerken in 1948 werd tegenover Gaarshof nummer 20 een lage grote grafheuvel met een aantal Merovingische crematiegraven vernield.

Meer ontstond als onderdeel van het Land van Breda. Op het einde van de 12de eeuw was Meer een *allodium* in bezit van de familie van Meer. Vermoedelijk was dit geslacht nauw verbonden met de heren van Breda. Verschillend met een leenheerlijkheid is een *allodium* een onafhankelijk, zelfstandig vrijgoed waarvan de heer de volledige eigendom bezit en aan niemand hulde of trouw verschuldigd is.

In de tweede helft van de 12de eeuw stichtte Wouter van Meer op zijn allodium een parochie en liet een kerk bouwen die hij met zijn eigen goederen begiftigde. Tevens beschikte hij over de tienden en het patronaatsrecht. Circa 1257 werden deze door zijn nazaten (Petrus van Meer) overgedragen aan de norbertijnen van de Antwerpse Sint-Michielsabdij. Tot 1826 bleef de kerk door de witheren bediend

De buitenbank van Hoogstraten, vermoedelijk tot stand gekomen vóór 1349 en waarin schepenen zetelden van Meer, Meerle en Minderhout, vonniste volgens de *costuymen* (lokale gewoonterecht) van de hoofdbank van Zandhoven.

Voortgaande op de Ferrariskaart (circa 1775) waren de krachtlijnen van het huidige dorp en zijn stratenpatroon toen reeds aanwezig. De eigenlijke dorpskern werd (en wordt) gevormd door de Donckstraat en Meerdorp met centraal de kerk van Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking. Kleinere woonkernen waren de voormelde gehuchten met als belangrijkste Beek, Gestel, Werkhoven en Eindmeer. Rondom deze kernen lagen omhaagde akkers. In de vallei van De Mark en zijn vertakkingen bevonden zich weiden, hooilanden en beemden. Op de overige (zand)gronden heerste overwegend heide met sporadisch plassen, moerassen en dennenbossen.

Tot midden 19de eeuw bleef deze landschappelijke structuur nagenoeg onveranderd, zie de Vander Maelenkaart (circa 1854). In de loop van de 19de eeuw werd echter door betere technieken en een efficiëntere bemesting een deel van de heide in landbouwgrond omgezet. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden tussen Maxburgdreef en de Nederlandse grens grote heidevelden ontgonnen onder meer voor de teelt van koolzaad.

Tot op vandaag concentreert de dichte bebouwing zich rond de dorpskom en de verschillende verbindingswegen namelijk de Meerseweg naar Minderhout, het begin van de Meerleseweg naar Meerle en van de John Lijsenstraat richting Zundert. Met uitzondering van de kerktoren, gaat de oudste, gaaf bewaarde bebouwing in het dorpscentrum terug tot de eerste helft van de 19de eeuw; verwijzingen naar of sporen van oudere kernen zijn zeer schaars. Voornamelijk Meerdorp en de Donckstraat tellen nog ettelijke typische dorpswoningen, daterend van de eerste helft van de 19de eeuw tot het eerste kwart van de 20ste eeuw en gaande van (boeren)arbeiderswoningen tot burgerhuizen.²

II. Projectgebied

De Ferrariskaart (1771-77) karteert het projectgebied ter hoogte van een naaldbomenbos te midden van heidegebied. Ten oosten liggen het *Hassel Bosch* en *Munde Bosch*. Te noorden liggen een enkele poelen waarvan één, de grootste, het toponiem *Swert Goir* kreeg. Ten westen van het onderzoeksgebied liggen enkele langgerekte aangelegde poelen of vijvers. **Mogelijks is dit een restant van turfwinning. (?)**

De latere 19de eeuwse kaarten geven een gelijkaardig beeld weer. De natte depressies of poelen ten noorden en westen van het onderzoeksgebied krijgen de benamingen *Vaelmoer*, *Begijnepuiten* en *Zwartgoor*. Langs de westelijke zijde van het perceel liep in deze periode een wegenis, dit is de voorganger van de huidige Terbeeksestraat.

De orthofoto van 1971 toont bebouwing binnen de projectgrenzen in de zuidelijke helft. Het betreft een tweetal structuren met een oprijlaan tot aan de Terbeeksestraat. Doorheen de jaren breidt deze agrarische site verder uit. In 1979-90 is een woonhuis ingepland in de zuidwestelijke hoek alsook centraal langs de westelijke zijde. Daarnaast zijn er ook een tweetal nieuwe langere loodsen of schuren. Begin jaren 2000 breidt de site verder uit met een viertal nieuwe structuren. Eén van de oudste gebouwen werd in deze periode ook vervangen of vernieuwd. Ten noorden van de stallen of loodsen zijn enkele sleufsilos te herkennen.

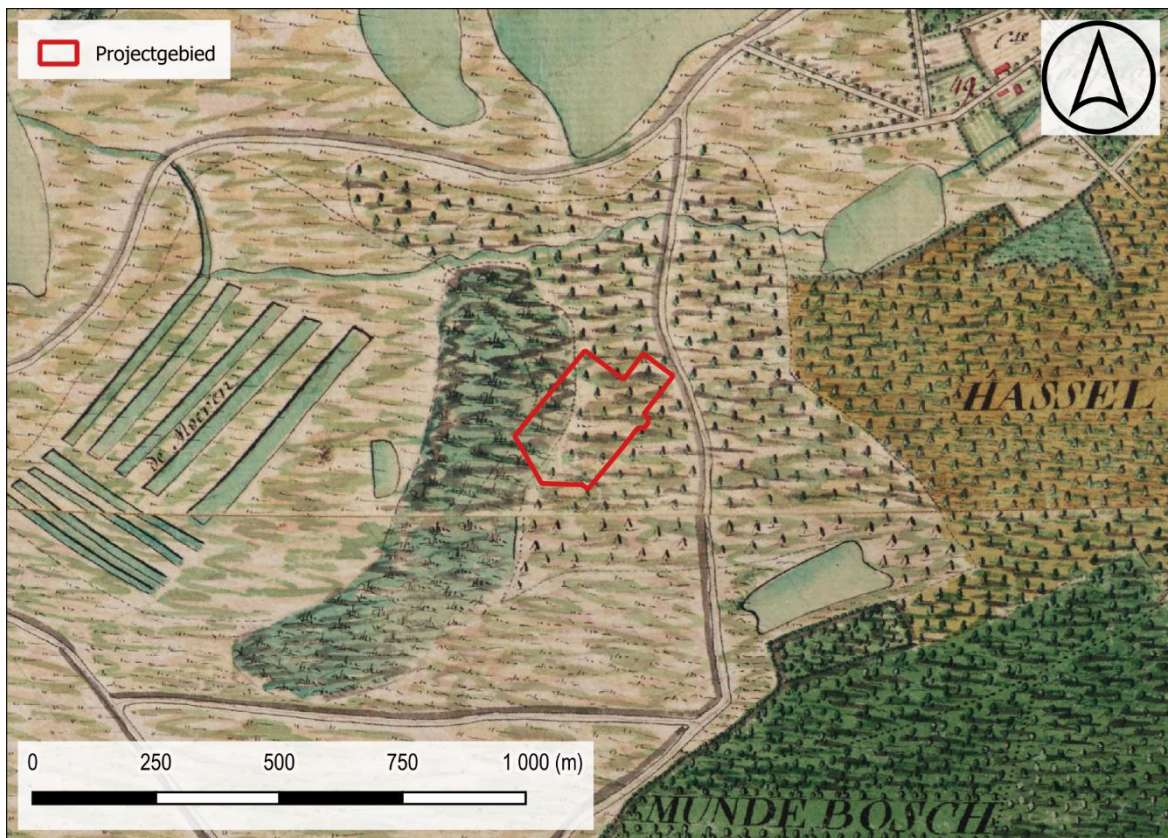
---

² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Meer [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14406> (geraadpleegd op 21 mei 2025).

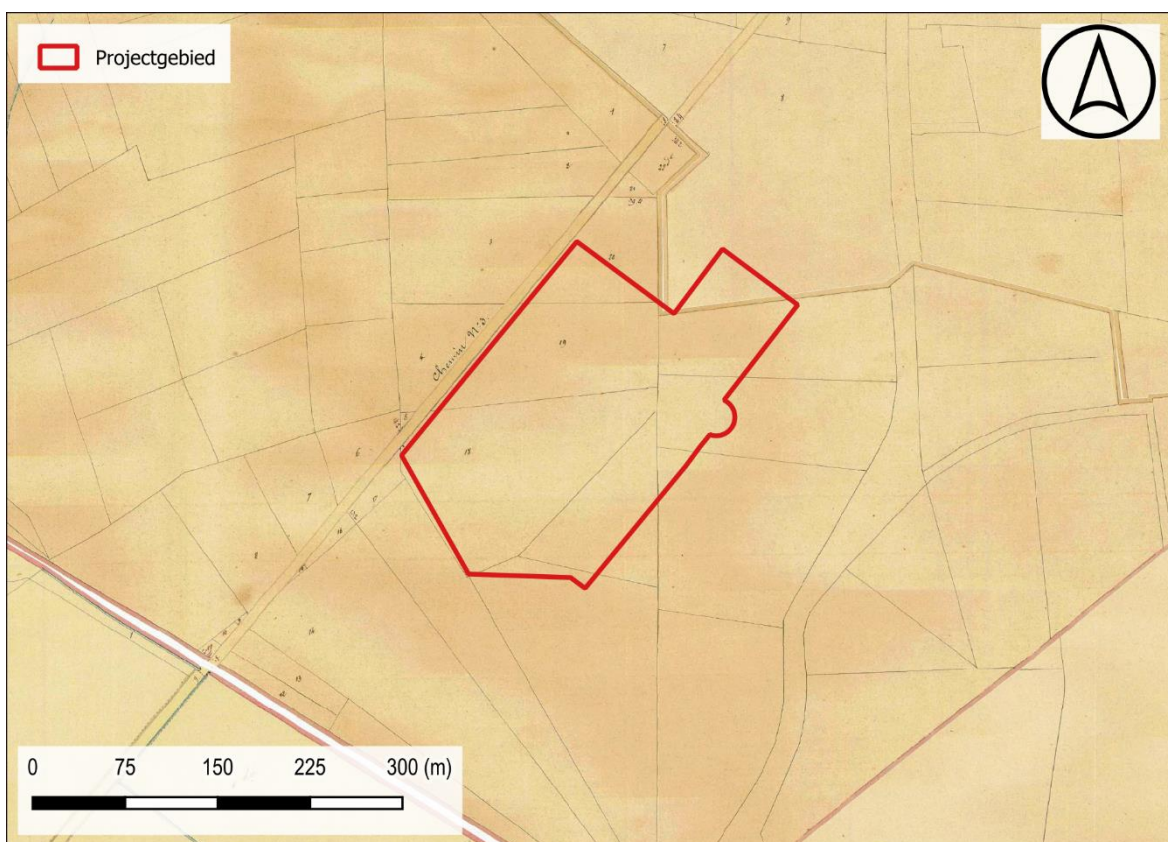
Op het luchtbeeld van 2008-11 breidt het stal- of loodsareaal verder uit in westelijke richting met een nieuw exemplaar. Daarnaast werd er ook een bestaand gebouw vervangen door een nieuw exemplaar. In 2012 worden twee cilindervormige silo's gerealiseerd ten noordoosten van de aanwezig bebouwing. In 2016 komt er nog een loods bij aan westelijke zijde en in 2017 wordt er een nieuwe verbindingsweg aangelegd van aan de Terbeeksestraat toot aan de silo's. Tot slot wordt er in 2018 een waterbassin gerealiseerd in noordoostelijke hoek. Sindsdien is er geen evolutie meer te herkennen op de orthofotosequentie.

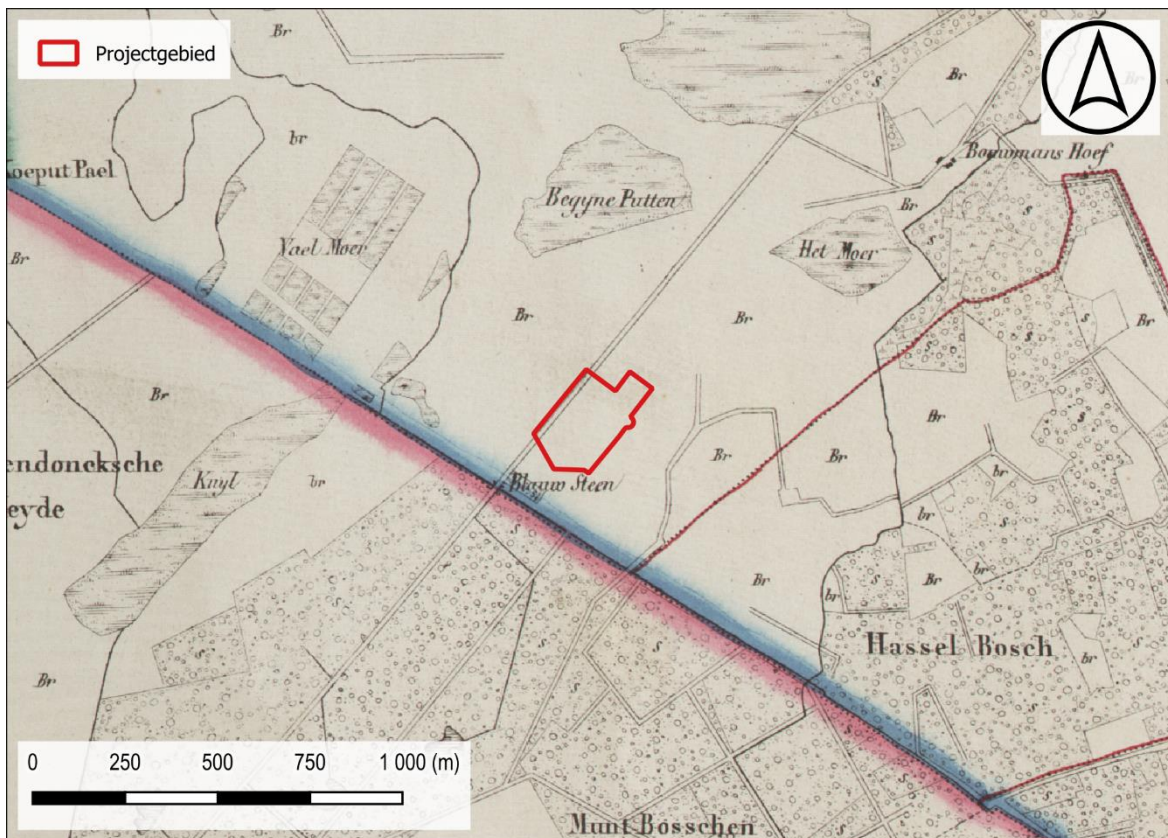
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

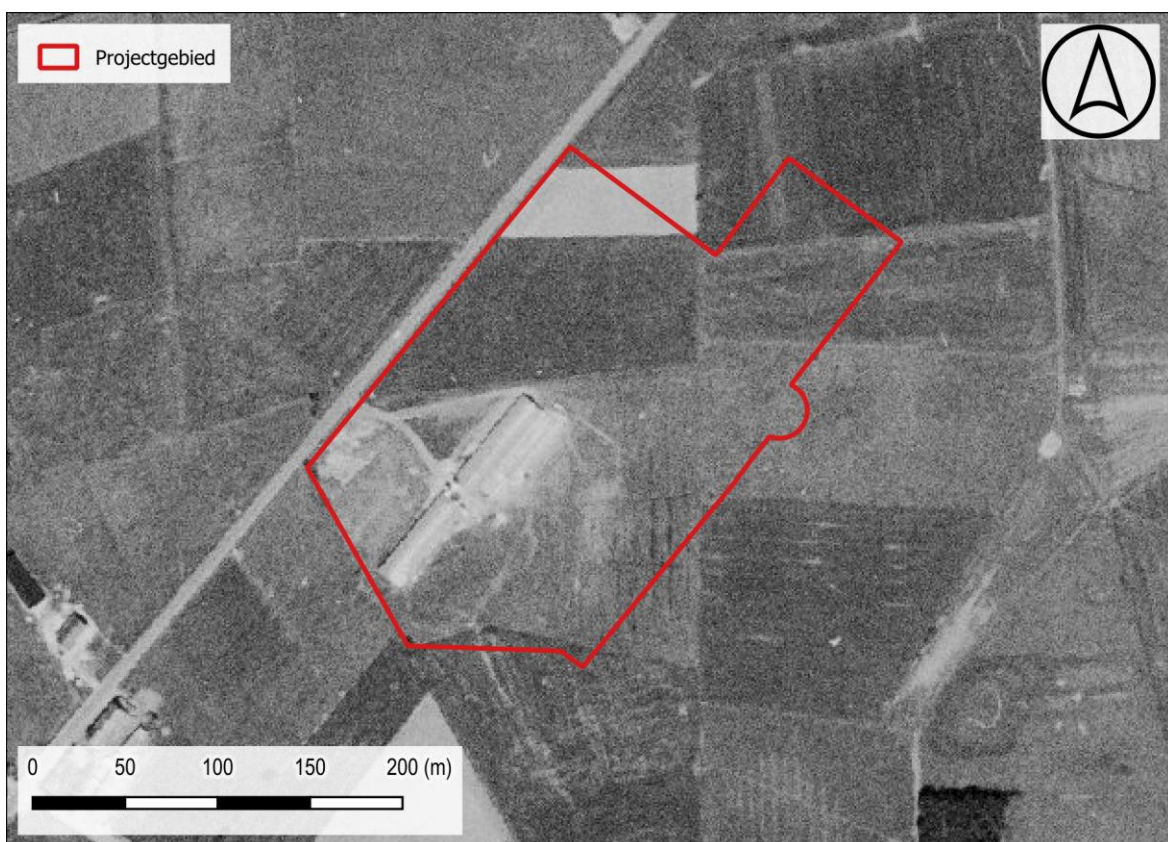
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

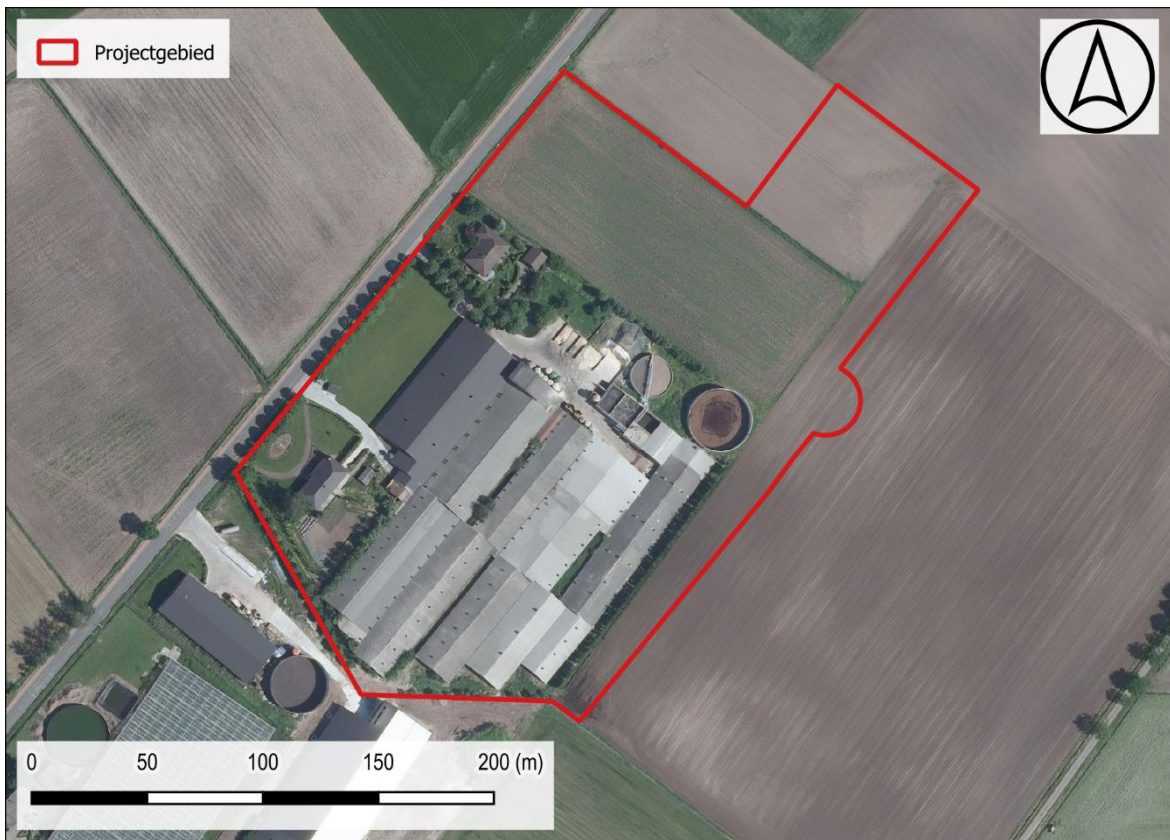
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

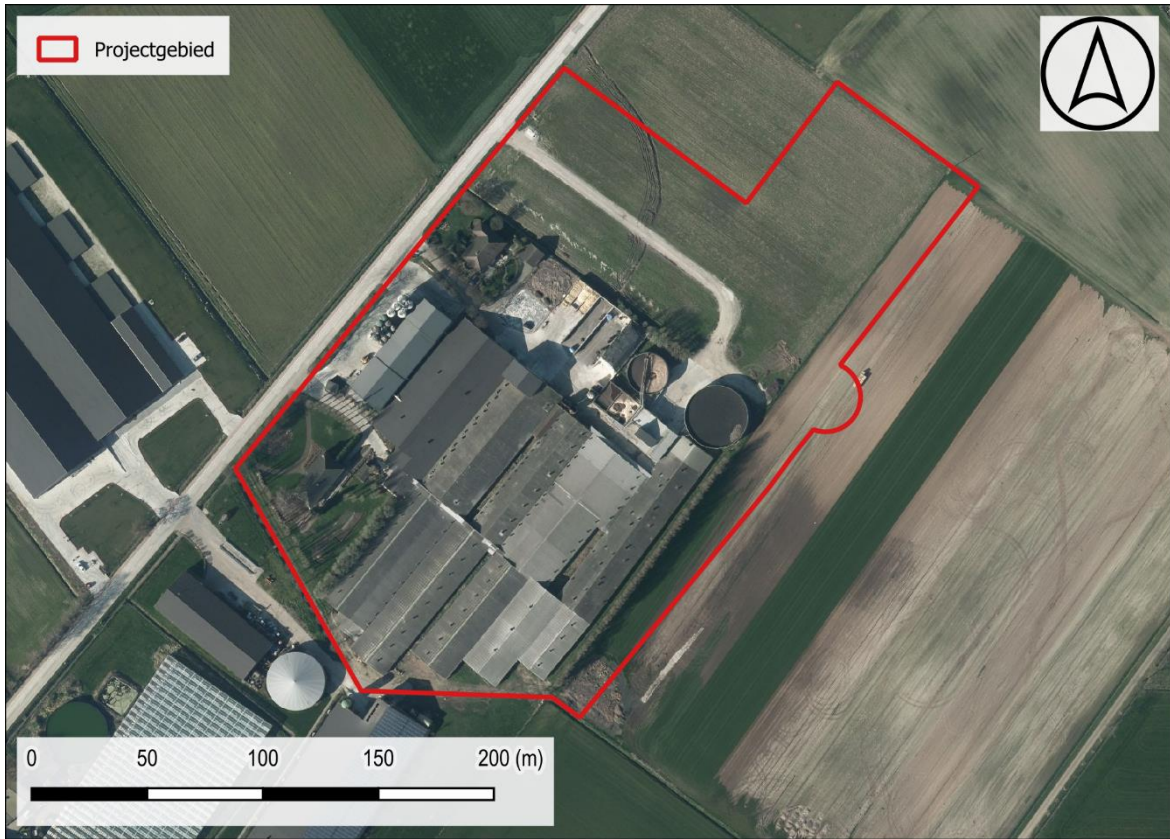
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

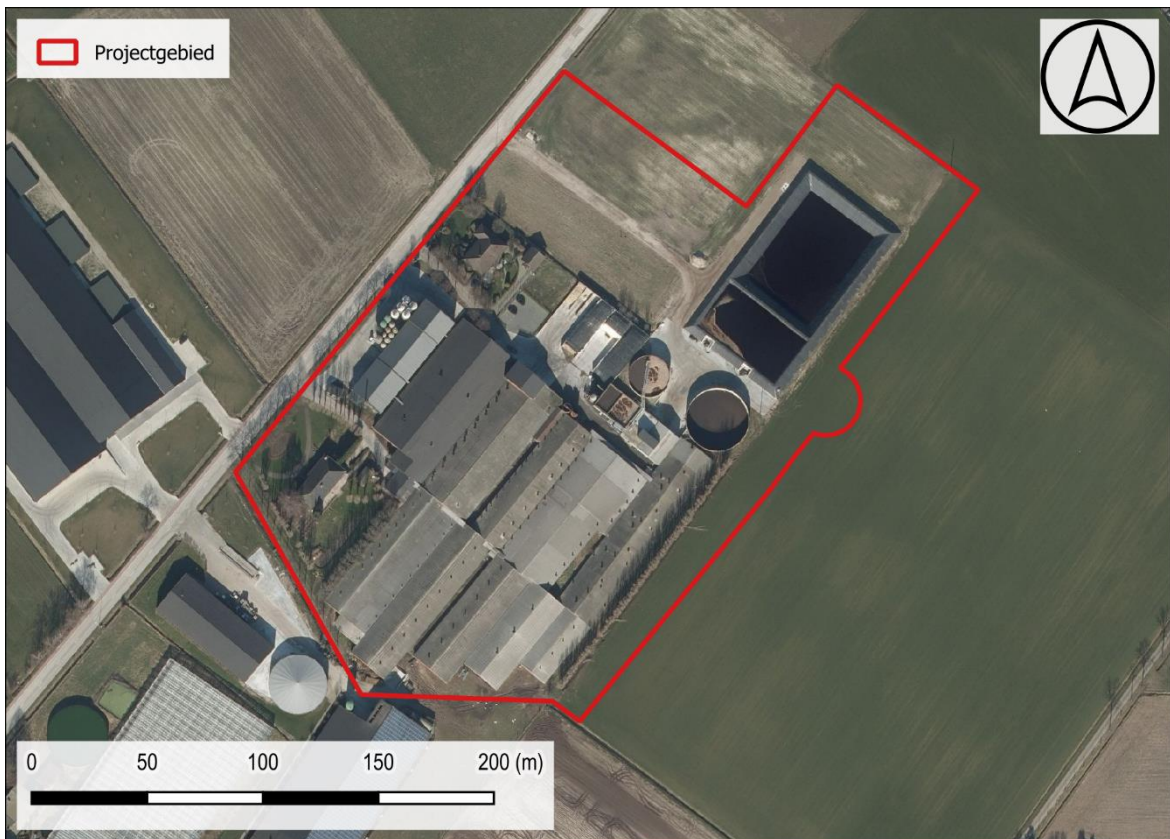
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

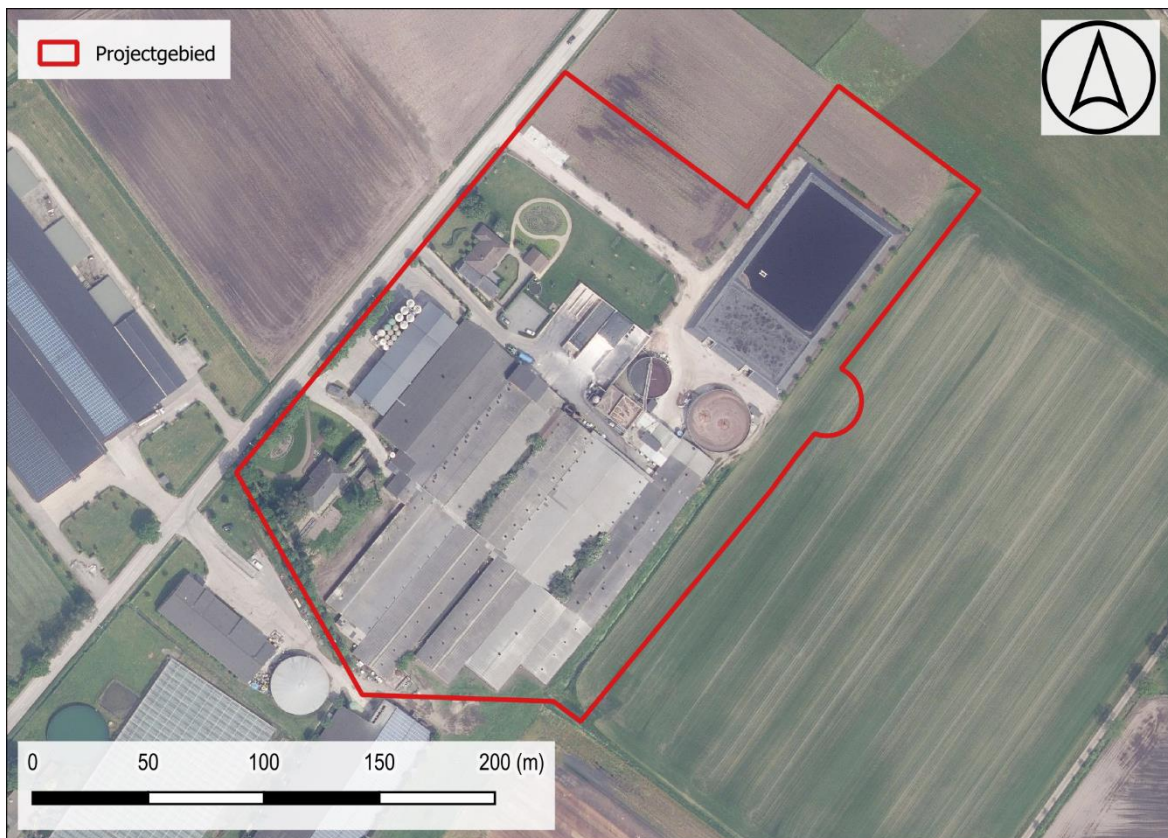
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2012 (© geopunt)

Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2017 (© geopunt)

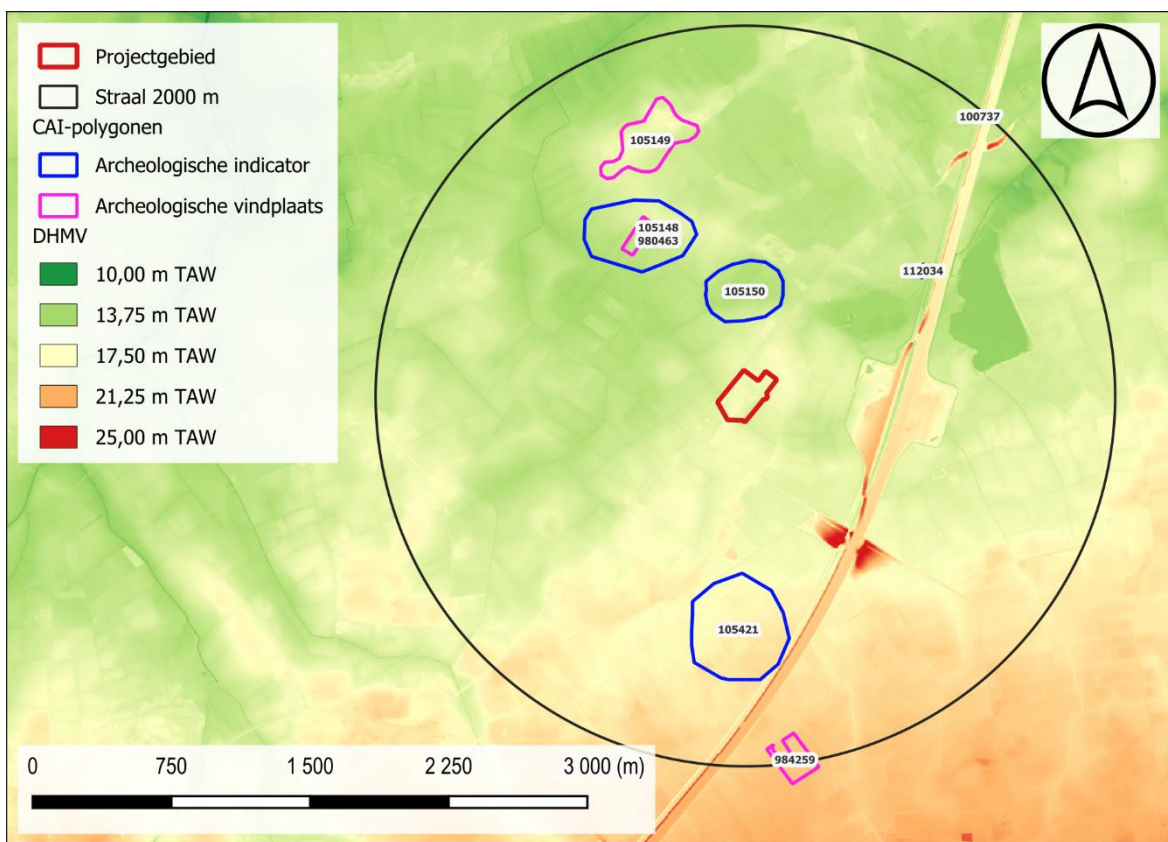
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2018 (© geopunt)

Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

In de omgeving zijn slechts enkele vindplaatsen gekend. Dit valt enerzijds te verklaren door een gebrek aan systematisch onderzoek in het verleden maar weerspiegelt vermoedelijk ook een omgeving die minder geschikt was voor bewoning en bewerking. Bij het handvol onderzoeken die werden uitgevoerd werden voornamelijk vroegmoderne of recente relictten in kaart gebracht. Verder te noorden van het plangebied aan de Begijnputten maakt de CAI melding van vindplaatsen uit de steentijden, meerbepaald het paleolithicum, hier wordt echter de datering en omvang van de vindplaats als 'twijfelachtig' omschreven. Hoewel enige voorzichtigheid geboden is met het trekken van conclusies uit een mogelijk scheefgetrokken dataset, wijzen de gekende waarden voornamelijk op een gebied dat wel aantrekkelijk was voor de prehistorische mens maar niet voor landbouwgemeenschappen. Er dient aldus voornamelijk uitgegaan te worden van een trefkans inzake artefactenconcentraties.

Figuur 26: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

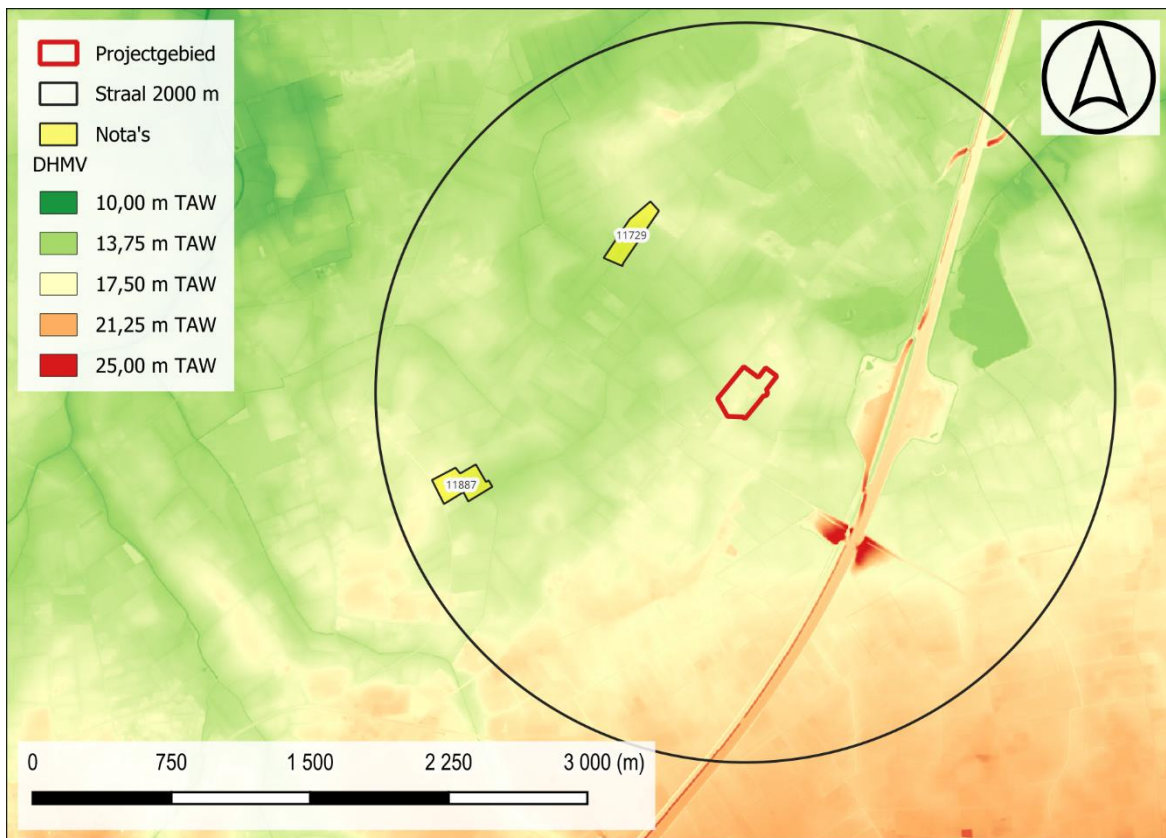
I. Archeologische vindplaatsen

100737	Mechanische prospectie Onbepaald: paalspoor Bron: https://inventaris.onroerendergoed.be/waarnemingsobjecten/100737
105149	Opraving/Erfgoedonderzoek

	<p>Paleolithicum: 'talrijke bewerkte vuurstenen' Evaluatie: concentratie (??) bewerkte vuursteen Opmerkingen: datering betwifelbaar, omvang niet gekend Bewaringstoestand: onbekend/onbepaald collectie nationale dienst voor opgravingen</p> <p>Bron: https://inventaris.onroerendergoed.be/waarnemingsobjecten/105149</p>
980463	<p>Mechanische prospectie</p> <p>Nieuwste tijd: Over het hele terrein zijn naast sporen van beploeging en het graven van drainagebuizen slechts acht mogelijke sporen aangetroffen. Drie hiervan bleken paalkuilen te zijn, maar bij het zetten van kijkvensters aan weerszijden van deze sporen bleek er geen sprake te zijn van een grotere archeologische site. De sporen die nog zijn herkend, bleken nadien allemaal natuurlijk te zijn. Ook ter hoogte van de greppel (S8) zijn geen verdere sporen aangetroffen. Alle sporen kunnen op basis van hun kleur en aflijning gedateerd worden in de nieuwe/nieuwste tijd. Er zijn geen vondsten aangetroffen.</p> <p>Bron: Heirbaut E. Beckers C. & Monden A. 2020: Archeologisch vervolgonderzoek aan de Vaalmoer te Meer Deel I., LAReS-rapport 357, Zandhoven.</p>
984259	<p>Mechanische prospectie</p> <p>Onbepaald: De kuilen In het noorden van de werkputten 1 en 2 zijn vermoedelijk te relateren aan de ontginning van klei voor de aanleg van de snelweg die ten noorden van het plangebied loopt.</p> <p>Een proefsleuvenonderzoek toonde aan dat dit perceel sterk verstoord is door recente afgravingen, drainage en landbouwwerkzaamheden. Er kwamen alleen sporen uit de nieuwste tijd aan het licht.</p> <p>Bron: Heirbaut E.N.A. & Reusens R. 2022: Vooronderzoek aan de Hollandseweg te Wuustwezel, LAReS-rapport 623, Halle-Zoersel.</p>

II. Archeologische indicatoren

105148	<p>Erfgoedonderzoek</p> <p>Steentijd: <i>Begijnenputten</i></p>
105150	<p>Erfgoedonderzoek</p> <p>Steentijd: Vaalmoer (Begijnenputten), prehistorische bewoning Evaluatie: prehistorische bewoning Opmerkingen: steentijden/metaaltijden ?? Bewaringstoestand: onbekend/onbepaald</p>
105421	<p>Erfgoedonderzoek/Historische studie</p> <p>17de eeuw: <i>oude fundamenten</i>, mogelijk gaat het om restanten van een van de twee hoeves die op de Munt hebben gestaan.</p>
112034	<p>Indicator cartografie/Historische studie</p> <p>18de eeuw: hertogse hoeve, Rooimanshoeve</p>

Figuur 27: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de (Archeologie)nota's en eindverslagen (©Geopunt).

III. Onderzoek (nog) niet opgenomen in de CAI

11729	<p>Vaalmoer 9 LBO</p> <p>Het plangebied situeert zich in de (lemige) Zandstreek. Met uitzondering van de Usselobodem als paleobodem zijn er op dit moment geen andere paleobodems of referentieprofielen gekend. De Usselobodem situeert zich echter nog relatief dicht nabij het maaiveld, meestal binnen een diepte van 60 cm vanaf de top van het moedermateriaal (C-horizont). Artefacten die aan de Laat-Paleolithische Federmessergroep worden toegeschreven, zijn net onder, in en net boven de Usselobodem te vinden. Terwijl de Laat-Paleolithische Ahrensburgiaangroep en/of het Mesolithicum zich situeren in de holocene bodemvorming.</p> <p>De resultaten van het landschappelijk booronderzoek hebben aangetoond dat de bodemopbouw van die aard is dat archeologische vervolgonderzoek gericht op jagerverzamelaars oftewel Steentijdsites niet meer zinvol is. De bodemopbouw is echter nog van die orde dat grondsporen van landbouwers een goede gaafheid en conservering kunnen vertonen, indien dergelijke archeologische resten aanwezig zouden zijn</p> <p>Bron: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/11729</p>
11887	<p>Maxburgdreef 46 LBO</p> <p>De resultaten van het landschappelijk booronderzoek hebben aangetoond dat de</p>

bodemopbouw van die aard is dat archeologische vervolgonderzoek gericht op jagerverzamelaars oftewel Steentijdsites niet meer zinvol is. De bodemopbouw is echter nog van die orde dat grondsporen van landbouwers een goede gaafheid en conservering kunnen vertonen, indien dergelijke archeologische resten aanwezig zouden zijn.

Echter op basis van het bureauonderzoek was er sprake van een lage verwachting voor lage trefkans voor nederzettingen en/of sporen van begravingen vanaf het Neolithicum/Bronstijd tot en met het derde kwart van de 18e eeuw, indien effectief sprake is van een ongunstige ontwatering. Het landschappelijk onderzoek heeft deze lage verwachting ook geverifieerd.

Bron: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/11887>

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de herinrichting van een veehouderij aan de Terbeeksestraat 73A te Meer, deelgemeente van Hoogstraten. Het volledige projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 49 635 m² en wordt ingenomen door een ruim aantal stallen, bijgebouwen, een waterbassin, silo's en verharding. Alle aanwezige stallen zijn voorzien van een mestkelder. In een eerste fase wordt een deel van de aanwezige infrastructuur gesloopt. Vervolgens worden nieuwe stallen gebouwd en nieuwe biobedden, verharding, een laadkade, waterbassin en infiltratievoorziening gerealiseerd. In het kader van de geplande ingrepen wordt eveneens een bestaande gracht gedempt en een nieuwe gracht uitgegraven. Het overgrote deel van de geplande nieuwbouw valt samen met de huidige infrastructuur. De geplande ingrepen beslaan een gecombineerde oppervlakte van ca. 13 660 m².

Meer is gelegen in de Noorderkempen ten noorden van Antwerpen. Het plangebied bevindt zich ten zuidwesten van het dorpscentrum. De omgeving van het onderzoeksgebied wordt voornamelijk bepaald door de loop van de Mark in het oosten en de Kleine Aa en hun vele zijtakken. Het plangebied wordt omringd door meerdere waterlopen met antropogeen karakter. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profiel weer waarvan de top bestaat uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied een matig tot sterk natte zandbodem weer waarbij delen van het bodemprofiel bewaard kunnen zijn. De omgeving die wordt doorsneden door een veelvoud aan kleinere waterlopen moet ongetwijfeld aantrekkelijk geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. De schralere, natte zandgronden waren waarschijnlijk wel minder geschikt voor akkerbouw of permanente bewoning. Dit sluit uiteraard pastorale of subsistentieactiviteiten niet uit. Op het DHMV is echter te zien dat er reeds maaiveldwijzigingen hebben plaatsgevonden in functie van de huidige infrastructuur.

De cartografische bronnen reflecteren een marginaal gebied waar akkerbouw de voorbije eeuwen duidelijk niet productief was. Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied op de rand van een nat ven gelegen is en laagstammig bos. Ten westen van het terrein zijn duidelijke veenputten te zien met het toponiem *De Moeren*. Ten oosten van het plangebied is een uitgestrekt bos- en kreupelhoutgebied weergegeven dat de toponiemen *Hassel Bosch* en *Munde Bosch*. Verder ten noorden en westen van het plangebied zijn enkele grotere plassen afgebeeld die mogelijk het resultaat kunnen zijn van turfsteken. Ter hoogte van het plangebied is geen bebouwing afgebeeld. Dit blijft het geval op het 19^e-eeuwse kaartmateriaal. Doorheen de orthofotosequentie is te zien dat de aanwezige infrastructuur stelselmatig wordt uitgebreid sinds de jaren '80. Ongetwijfeld heeft het aanleggen van al deze infrastructuur reeds een impact gehad op het bodemarchief.

In de omgeving zijn slechts enkele vindplaatsen gekend. Dit valt enerzijds te verklaren door een gebrek aan systematisch onderzoek in het verleden maar weerspiegelt vermoedelijk ook een omgeving die minder geschikt was voor bewoning en bewerking. Bij het handvol onderzoeken die werden uitgevoerd werden voornamelijk vroegmoderne of recente relicten in kaart gebracht. Verder te noorden van het plangebied aan de Begijnputten maakt de CAI melding van vindplaatsen uit de steentijden, meerbepaald het paleolithicum, hier wordt echter de datering en omvang van de vindplaats als 'twijfelachtig' omschreven. Hoewel enige voorzichtigheid geboden is met het trekken van conclusies uit een mogelijk scheefgetrokken dataset, wijzen de gekende waarden voornamelijk op een gebied dat wel

aantrekkelijk was voor de prehistorische mens maar niet voor landbouwgemeenschappen. Er dient aldus voornamelijk uitgegaan te worden van een trefkans inzake artefactenconcentraties.

Hoewel in de omgeving voornamelijk uitgegaan dient te worden van een trefkans inzake artefactensites wordt de kans op kenniswinst bij verder onderzoek in dit geval, vanwege de reeds aanwezige infrastructuur, als te beperkt ingeschat.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Bogemans, F., 2005: Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 2-8 Meerle – Turnhout, Brussel.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerendergoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerendergoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Opzet initiatiefnemer sloop t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt).....	8
Figuur 5: Opzet initiatiefnemer sloop t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt).....	8
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 10: Hoogteverloop ZW-NO	12
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)	12
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	13
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	16
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	17
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	17
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	18
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt).....	18
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt).....	19
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt).....	19
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt).....	20
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2012 (© geopunt).....	20
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2017 (© geopunt).....	21
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2018 (© geopunt).....	21
Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt).....	22
Figuur 26: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	23
Figuur 27: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de (Archeologie)nota's en eindverslagen (©Geopunt).....	25

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

